

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

<i>Явище морфологічної атракції в лінгвістиці.....</i>	44
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Поняття «атракція» в лінгвістичній науці: історія і сучасний стан дослідження.....</i>	45
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Еротизм у ліриці Юрка Іздрика.....</i>	49
<i>Катриченко Карина</i>	
<i>Использование пословиц и поговорок в заголовках СМИ.....</i>	53
<i>Клад'єва Аліна</i>	
<i>Teaching Ukrainian as a Foreign Language.....</i>	55
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Реалізація методу вправ у навчанні української мови як іноземної.....</i>	56
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Неологизми в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы».....</i>	58
<i>Колісникова Карина</i>	
<i>Відображення любовних почуттів у художньому просторі повісті Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».....</i>	60
<i>Комолова Юлія</i>	
<i>Складнопідрядні речення умови в політичних текстах.....</i>	63
<i>Кондратюк Вікторія</i>	
<i>Вербалізація лексико-семантичного поля «пам'ять» в есеях Василя Махна</i>	69
<i>Котолуп Анастасія</i>	
<i>Антропонімія творів І. Нечуя-Левицького.....</i>	72
<i>Кравцова Альона</i>	
<i>Навчання дітей англійської мови: метод TPR.....</i>	76
<i>Кузнецова Лілія</i>	
<i>Осмислення ідеї свободи у романі С. Жадана «Ворошиловград».....</i>	78
<i>Куткова Вікторія</i>	
<i>Особливості ойконімії Маріупольського району Донецької області.....</i>	81
<i>Лебедева Надія</i>	

глагольных номинаций эмоционального воздействия. Научный руководитель – преп. Попова Д.А. **4. Журавлев А.Ф., Варбот Ж.Ж.** Краткий понятийно-терминологический справочник по этимологии и исторической лексикологии – Российская академия наук : Институт русского языка им. В. В. Виноградова РАН, 1998. – 54 с. **5. Кривко И.П.** Синонимическая аттракция: синергетический подход // Языковое бытие человека и этноса: психолингвистический и когнитивный аспекты. *Материалы Международной школы-семинара (V Березинские чтения)*. – Вып. 15. – М.: ИНИОН РАН, МГЛУ, 2009. – С. 107–113. **6. Лингвистический** энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. – 2-е изд., доп. – М. : Большая рос. энцикл., 2002. – 709 с. **7. Lloyd R. J.** Phonetic attraction / R. J. Lloyd – Liverpool: Turner and Dunnett, 1888. – 152 с. **8. Маковский М.М.** Теория лексической аттракции: опыт функциональной типологии лексико-семантических систем - Наука, 1971 – с. 248. **9. Полтавец Ю.С.** Історія та вживання терміна «атракція» в мовознавчій традиції – *Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Філологія*, – С. 132-138. **10. Полтавец Ю.С.** Синонімічна аттракція в українській публіцистиці початку ХХІ століття (на прикладі назв грошових одиниць) // *Серія: Філологія. Мовознавство*. – 2015. – Т. 252, Вип. 240. – С. 75-79. **11. Полтавец Ю. С.** Явище аттракції: вияв на різних мовних рівнях // *Лінгвістичні дослідження*. – 2013. – Вип. 36. – С. 210-217. **12. Серебренников Б. А.** Теория волн Йоганна Шмидта и явление языковой аттракции // *Вопросы языкознания*. – 1957. – №4. – С. 3-15. **13. Скоробогатова Е.А.** Утверждение приёма: Грамматическая аттракция в лирике Марины Цветаевой 1922-1923 годов // *Русская филология. Вестник Харьковского национального педагогического университета им. Г.С. Сковороды*. – 2020. – № 1. – С. 3-9. **14. Стражева М.А.** Інтерпретація поняття «атракція» в лінгвістичній літературі – *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. – 2017. – Вип. 26(1). – С. 145-147. **15. Фришберг И. Д.** Когнитивный аспект синонимической аттракции глагольных номинаций: на материале английского и русского языков: дис. канд. филол.наук: 10.02.20 / Челяб. гос. ун-т. – Челябинск, 2006. – 196 с.

УДК 82-2

Катриченко Карина Сергіївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.С. Лук'янова

ЕРОТИЗМ У ЛІРИЦІ ЮРКА ІЗДРИКА

Поняття «еротична лірика» часто зазнає різних кривотлумачень, асоціюється з уявленнями про відвертий секс, навіть порнографію, з непристойними анекдотами. Еротика в адекватному розумінні цього слова здавна була об'єктом філософських роздумів про творчу основу світобуття та культурний феномен [1].

Стаття присвячена **актуальній** на сьогодні проблемі функціонування еротичної лірики, яка достатньо не розкрита в літературі як порівняти з

іншими жанровими різновидами лірики, довести її повноцінність серед інших жанрів, зняти з неї табуйовану оболонку. Еротизм в ліриці найчастіше розглядається через евфемізм, тим самим засвідчуючи смислову «заборонену зону». Саме тому **предметом** цього дослідження стали вияви еротизму в сучасній українській поезії. **Об'єкт** вивчення – ліричні твори Юрка Іздрика.

Слід зазначити, що розуміння еротичного концепту носить доволі індивідуальні риси, обумовлені унікальністю світовідчуття, а трактування категорії кохання диктується художньою системою образів, яку письменники створюють. Дослідженням явища еротизму в літературі займалися І. Борисюк, М. Варикаша, В. Завадська, О. Мудрак, О. Пухонська. Також слід пригадати окремі публікації М. Сулими, І. Лучука, В. Стах, в яких зроблено певні кроки до осмислення еротичної лірики [8].

Юрко Іздрик є одним із небагатьох українських митців, творчий доробок якого актуальний й популярний у сьогочасному літературному просторі. Він майстерно поєднує два напрями у своїй роботі: прозовий (романи, оповідання, повісті, есеї) і поетичний (вірші), а мистецька активність автора, яка представляється читачам часто у стилі перфоменсу, виокремлює Іздрика серед сучасних українських творців слова. Теми, які є наскрізними у його творчості, різносторонні, тим самим приваблюють осіб від покоління Z (народжені в 2000–2009 роках) до покоління X (народжені в 1960–1979 роках).

Юрко Іздрик в одному з інтерв'ю на «ЛітАкценті» таким чином коментує сутність поезії: «... це якась внутрішня потреба, коли ти щось пишеш дуже конкретній людині. Точніше, не так для неї, як із думкою про неї. І доки тобі є що їй сказати, доти ти будеш цим займатися, будеш писати» [9]. Уважний читач розуміє, що еротична й інтимна лірика автора звернені не до вигаданого літературного образу, а до цілком реальної жінки. Автор у кожному своєму тексті досліджує власні рефлексії та переживання, без сорому і страху оголяє їх перед загалом, притягує публіку своє неординарністю.

Еротизм, закладений в основу лірики Іздрика, проектує розгортання сюжетів бажаного зближення тіл, захоплюють непередбаченими колізіями, що зумовлюють катартичну розв'язку, викликаючи внутрішню напругу та сплеск фантазії. Важливим моментом для цього виду лірики є не фізичне злиття тіл, а тонус душевної близькості чоловіка та жінки на фоні загальної картини почуттів: *тісно сплітаються наші пальці / смачно кохаються наші душі* («превізія»); *потреби плоті – сум'яття духу* («YARSAGUMBA»); *експерименти з духом і тілом / часто закінчуються війною* («дидакт») [5].

Іздрик у своїх ліричних творах активно використовує явище кінестетики, описуючи сенсорні, тактильні, вісцеральні та емоційні переживання ліричного героя. У текстах ці моменти передається через ледь відчутні фактури (*тісно сплітаються наші пальці / смачно кохаються наші душі* («превізія») [6]), звуки музики (*будуть нам грати фінські панки / і драмтеатри будуть з концертами* («першість»); *відголос стогону твого; бах! – розлітається подушка пухом / клац! – загораються дві гіркі сигарети* («immaculate») [7]), колір (*коли за тобою скучаю чорно / повискуючи мов гієна; чорне і біле / святість і грізність – / у перманентному сексі й війні* («бінарне»)

[7]), смак (*губи липкі від липневих ягід / пальці липкі від твоїх секретів* («превізія») [6]; *мед твоїх губ / сіль твого поту* («MIDNIGHT MOOD») [5]) чи запах (*бо твої пальці пахнуть канабісом / а твоє шкіра пахне папером; і я вдихаю тебе мов ладан* («YARSAGUMBA»); *у пахощах спецій у млості секрецій* («ти напівпрозора та повна секретів...»); *у пахучих кущах камасутри* («ПУЛЬСУЮЧИ»); *я б торкався тебе безконечно і нюхав / як обнюхує сучку закоханий пес* («САТОРІ») [5]).

Еротична лірика Юрка Іздрика перестає бути звичайним друкованим текстом на аркуші або постом на фейсбуці, а стає каталізатором внутрішніх емоційних переживань читача, проростає у психоемоційну сферу й породжує ніжні ліричні візії.

Речитативна мелодика текстів іноді доповнюється тонкими ліричними нотами та вальсовими ритмами. Яскравим образом у ліричних творах Іздрика виступає образ танцю: *а танці наші просто порнушні* («YARSAGUMBA»); *бавились стафом і бальними танцями* («превізія»); *якось так вдалось що ми – в танці / на в тому танці цілком нереальні* («першість»); *я запускаю магичне танго* («першість»); *а ми на небі мали танцпол / ці наші тихі танці повільні танці* («lipstick on the glass»); *наші стосунки – чистий балет / біг на пуантах* («SUMMA 2.020») [5]. Цей вид мистецтва слід розглядати з погляду втілення в ньому початку всього людського: душі, почуттів, емоцій і характеру. Зміст танцю – це сторона переживань особистості, відображення через цей елемент образів навколишньої дійсності. Своєю емоційною «мовою» він впливає на думки та світогляд, направляє та змінює його. Завдяки танцю закохані герої ліричних творів Іздрика вступають у контакт одне з одним, возз'єднуються, переживають піковий момент еротичного (тілесного) зближення.

Тілесність – одна з ключових тем у творчості автора: *тіло до тіла / шкіра до шкіри / близькість невміла* («ПОВІЛЬНІ») [6]. Він цілком свідомо сакралізує явище тілесності, не вдаючись до надмірної патетики чи непотрібного тут натуралізму. Юрко Іздрик стверджує: *коли зникає пам'ять тіла / зникає все що було з нами* («white album»); *експерименти з духом і тілом / часто закінчуються війною; тільки оргазми мутують у спазми / тіло і дух плющат на зміну* («дидакт») [5]. Еротика, невідома тваринам, тяжіє до єдності тілесних і душевних аспектів людського ества, до естетичної насолоди, спрямована на подолання смерті (танатосу) [2].

Кохання у віршах Юрка Іздрика – це жагуче почуття, що зводить з розуму, спонукає до гріха, саме тому автор часто звертається до біблійних мотивів у ліриці. Він уміло поєднує релігійну тематику та еротичні початки любові. Єва та Діва Марія постають у незвичних для читача образах, вони символізують небесний чистий аспект закоханості, але і при цьому не позбавлені сексуальності: *світ висихає наче роса / і вигорає божя краса / і розчинаємось ми / в небесах / маріє* («НАПЕРЕДОДНІ») [5]. Іздрик звертається до своєї коханої у поезії «коли за тобою скучаю чорно...», переживає емоцію самоти, лине спогадами в минуле: *як були в саду ми і як посміхались / і як це насправді круто* [6]. У рядках цієї поезії автор порівнює кохану з Своєю (*мене ти надкусии мов єва*), тож можемо зрозуміти, що перед нами постає образ не

звичайного саду в селі, а саду божественного (Біблія). Автор у цьому сюжеті не вдається до типових еротичних висловів, які сучасний глядач звик спостерігати з екранів, він через перефраз *«мене ти надкусиш мов єва»* передає історію забороненого плоду або гріхопадіння Адама та Єви. Вчителі Закону Божого часто використовують цей сюжет для зображення гріховної природи людини, яка не слухає поради своїх батьків, порушує їх. В епоху Відродження, саме це трактування нас цікавить у призмі аналізу поезії, історія гріхопадіння була пов'язана з появою у перших людей статевих стосунків і статевого потягу одне до одного.

Кохання – це залежність, яка мало чим відрізняється від пристрасті до наркотиків. Прискорене серцебиття, нерівне дихання, втрата апетиту і сну, безпричинна усмішка – ознаки любовного і наркотичного сп'яніння. Юрко Іздрик сплетає воедино ці два поняття у своїх поезія: *бавились стафом і бальними танцями* («превізія»); *ось замість яблука – кокс і манго* («першість»); *в кожного в серці – бомба на двох і опіати* («SUMMA 2.020»); *ти – моя маріхуанна* («MARIVANNA»); *я залишу в спадок / сновидінь десятку / напружена акція / секс під стафом* («заповітна»); *наш сніданок в траві коло річки – найвища форма екстази* («між любов'ю та ах**м»); *ти вдихаєш свій страх наче амфетамін* («страх»); *ти – тріп мій / в фользі подарунка* («interstellar») [5]. Наркотики змінюють свідомість закоханих, допомагають стати більш розкутими, позбутися відчуття сорому, помножити задоволення, відкривають новий рівень любовних почуттів: *любов – це постійних подвиг / любов – це важкий наркотик* («а бо так») [7]. У стані зміненої свідомості важче контролювати себе та свої бажання, тому герої Іздрика вчать відкидати особисті внутрішні й зовнішні бар'єри та стовідсотково віддавати себе силі почуттів. В інтерв'ю для «Української правди. Життя» поет поділився наступною думкою: «Але всі ми вживаємо якісь стимулятори: хто – каву, хто – чай, кого секс впирає так, що він стимулюється» [4].

Прихований еротичний зміст Юрко Іздрик зосереджує у назві поезії «YARSAGUMBA». Відповідно історії на сторінці BBC News яrsaгумба, або гриб-паразит Кордицепс, заражає своїми спорами гімалайських гусениць перед сезоном дощів. Після цього його спори проникають в тіло гусениці, починають там розвиватися. Паразит повністю витягує життя з гусениці, але вона якийсь час ще живе і встигає піднятися практично до поверхні землі. Навесні, коли в горах Тибету підвищується температура, гриб проростає через гусінь і виходить на поверхню [3]. Актуальності цей гриб не втрачає по сьогоднішній день, згідно з деякими медичними сайтами «Яrsaгумба» – засіб для підвищення потенції, підвищення сексуальної сили, гармонізації стосунків між чоловіком і жінкою. У поезії «YARSAGUMBA» ліричний герой у спогадах лине в момент знайомства з коханою, пригадує шлях їхніх стосунків: *стосунки наші – чиста афера / розмови наші фіг перекажеш / а танці наші просто порнушні* [5]. Образ коханої жінки постає джерелом натхнення героя: *і я вдихаю тебе мов ладан / і проступають на шкірі вірші* [5]. За назвою вірша ми можемо лише здогадуватися, чи асоціює себе ліричний герой з грибом

ярсагумба, що поїдає свою жертву гусінь-жінку, чи самі вірші Іздрика та їх героїні постають стимулятором чоловічої сили.

Отже, еротична лірика як один із жанрів повинна бути повноправним об'єктом висвітлення теорії та історії письменства. Сексуальні переживання, будучи найбільш пов'язаними зі сферою підсвідомого, являють собою величезний потенціал для створення індивідуальних художніх образів і картин. Ліричні твори Юрка Іздрика – це вияв еротичного почуття.

Література

1. Біла книга кохання: Антологія української еротичної поезії / Упоряд. І. Лучука, В. Стах; передм. І. Лучука; післям. В. Стах. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 288 с. URL: <http://dotyk.in.ua/whitebook.htm>.
2. Газарова Є. Тіло і телесність: психологічний аналіз. К., 1999.
3. Джоллі Дж. BBC News. Катманду, 2011. URL: https://www.bbc.com/russian/international/2011/01/110105_yarsagumba_nepal_curse
4. Захарченко А. Юрко Іздрик: Мама нагадує, що мені вже скоро 50, а я ще не написав книжку без матюків. Українська правда. Життя, 2009. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2009/09/10/26589/>.
5. Іздрик Юр. Вірші. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100024707885980>.
6. Іздрик Юр. Дотик словом. URL: <http://dotyk.in.ua/izdryk1.html>.
7. Іздрик Юр. Мертвий журнал. URL: <https://izdryk-y.livejournal.com/>.
8. Мудрак О. В. Українська еротична лірика: жанрова специфіка та ідіостиль: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06. К., 2010. 174 с.
9. Шутяк Л. Юрій Іздрик: «Нереально щодня писати шедеври». ЛітАкцент, 2014. URL: <http://litakcent.com/2014/07/10/jurij-izdryk-nerealno-schodnja-pysaty-shedevr/>.

Клад'єва Аліна Андріївна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: д. філол. н., доц. О.А. Скоробогатова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРК В ЗАГОЛОВКАХ СМИ

Заголовок предваряет текст, несет в себе указание на тему текста, авторскую идею, оценку, позицию. Он занимает стилистически сильное положение в структуре медиатекстов, эффективность его воздействия на читателя достигается только в том случае, когда включается воображение реципиента, актуализируются его культурные знания. Существенное значение для достижения смыслового и выразительного эффекта имеют включаемые в заголовки газетных статей пословицы и поговорки. Они повышают выразительность и экспрессию публицистической и новостной речи. Авторы создают привлекающие внимание читателей тексты, используя стереотипные изречения, что является показателем принадлежности к данному социуму, связи с его культурой и традициями [2].